

інститути спільного інвестування є одними з важливих складових економіки, які виконують функції фінансового посередництва щодо накопичення і трансформації заощаджень приватних інвесторів в інвестиції, що спрямовуються на потреби реального сектору економіки, тому їх треба прискорено впроваджувати в економіку України.

Висновок-пропозиція:

За нашим баченням, алгоритм побудови неоіндустріальної економіки в Україні має бути покроковим.

1 крок: створення базових засад для інституціональних перетворень в системі муніципальної економіки, зокрема – визначено, ідентифіковано та розмежовано права держави і територій у використанні місцевих економічних активів, включаючи природні ресурси відповідного значення, в рамках розвитку корпоративної муніципальної економіки природокористування на принципах управління природними ресурсами за участю місцевих громад, публічно-приватного партнерства, прозорості та корпоративної соціальної відповідальності.

2 крок: створення умов запровадження відповідних економіко-правових та фінансово-економічних механізмів проектного менеджменту в децентралізованій системі управління економічними активами територій із використанням сучасного управлінського та фінансового інструментарію, включаючи сек'юритизацію природних активів, забезпечення суверенного фінансування, організацію фондового ринку, нормативно-правове забезпечення громадянської власності на природні ресурси тощо.

3 крок: забезпечення ефективного використання місцевої ресурсної бази за рахунок розвитку виробничої діяльності територіальних корпорацій сталого розвитку та реалізації відповідних інвестиційних проектів, а також створення територіальних виробничих кластерів з відповідною спеціалізацією, цілеспрямованим освоєнням ключових компетенцій у використанні природних активів та запровадженням високих промислових технологій, що забезпечуватиме повномасштабне входження України в систему рівноправних відносин загальноєвропейського ринку.

Список літературних джерел

1. Капіталізація природних ресурсів / за заг. ред. д. е. н., проф., академіка НААН України М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 268 с.

Козел А. М., студентка
Національний авіаційний університет, м.Київ

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У сучасній системі соціально-економічних наук дефініція «модель» є доволі дискусійним поняттям, що пов'язано передусім з наявністю двох принципових підходів до її ідентифікації. Перший з них визначає модель як довільну множину значень елементів з певними функціями і ознаками, що вказують на певну якість окремих складових та системи в цілому. З цього випливає, що з позиції математичної логіки модель є формулою (функцією), яка пов'язує кілька взаємозумовлених чинників відповідного соціального чи економічного процесу.

Другий підхід характеризує погляд на модель як можливість глибокого аналізу певних явищ у суспільному житті. Відомий англійський «Словник сучасної економіки Макміллана» визначає модель як «формальну або неформальну структуру аналізу, що прагне

абстрагуватися від складнощів реального світу, але зберегти характеристики економічної системи, що дозволяє зрозуміти поведінкові, організаційні і технічні взаємозв'язки, які лежать в основі аналізованої системи. Метою ж полегшення пояснення економічних явищ і є розробка економічних прогнозів регіону, галузі, підприємницької структури тощо».

Найбільш близько підійшли до розуміння сучасної сутності економічної моделі американський вчений Л. Пендлетон (*Linwood H. Pendleton*) та його канадські колеги К. Грефтон (*R. Quentin Grafton*) та Х. Нельсон (*Harry W. Nelson*), які визначили процес створення нової моделі як спрощену абстракцію, що використовується для ідентифікації певного феномену; водночас економічну модель представляють як таку, що може бути описана реченнями, представлена графічно у вигляді слайдів чи в інших значеннях.

Моделі як можливість глибокого аналізу певних явищ в сучасній економіці бувають:

- глобальні (національні) економічні, які передбачають відповідний механізм та інструментарій регулювання макроекономічних пропорцій;

- математичні (чи логіко-математичні) включають такий апарат, що дозволяє значно краще, ніж за допомогою традиційних інструментів ідентифікувати те чи інше соціально-економічне явище;

- прогнозні, за рахунок використання селективних механізмів, інструментів та дослідного апарату попередніх моделей дозволяють з високим ступенем достовірності передбачити темпи розвитку та кінцеві результати відповідних змін в соціально-економічному житті суспільства.

Враховуючи все вищезазначене, регіональна модель може розглядатися як частина національної, а тому механізми та інструменти її реалізації будуть тісно пов'язані з методами регулювання пропорцій, що впливають із конкретних особливостей домінуючої в країні парадигми. В основному їх можна звести до п'яти груп.

1. Ліберальна, неоліберальна чи приватно-корпоративна. Характерна для англосаксонських країн (США, Австралія, Нова Зеландія). Для неї притаманні: низька питома вага державної власності, законодавче забезпечення максимальної свободи суб'єктів ринку, низька питома вага державного бюджету в структурі ВВП.

Перевагами ліберальної моделі є висока динаміка та гнучкість розвитку господарства, а недоліками – неоднорідність суспільства, значна диференціація доходів громадян, обмежена доступність широких верств населення до соціальних благ. Головними проблемами, які стоять перед регіональною політикою в цих країнах, є конвергенція поляризованих за рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, обмеження зростання мегаполісів, регулювання міграцій між містами і селами, міжрегіональна кооперація, реструктуризація старопромислових регіонів тощо. Таку модель називають децентралізованим федералізмом.

2. Соціальне ринкове господарство (соціально-орієнтована економіка). Притаманна для країн-членів ЄС, Канади та Ізраїлю. Інколи її називають соціал-демократичною (соціал-ліберальною) моделлю. Характерним для неї є перерозподіл доходів приватного сектору через податкову систему.

Виділяють два види соціал-демократичної моделі:

- ліберально-обмежена (частина держбюджету у ВВП до 50 %) – Німеччина, Франція, де визнаються необхідність і доцільність державного перерозподілу доходів для здійснення соціального урівноваження всіх соціальних груп;

- соціально-напружена (50-60 % ВВП перерозподіляється через бюджет) – Швеція, Данія, Скандинавські країни, де посилені всі соціальні риси ліберально-обмеженої моделі. Розвинута система соціальної підтримки, регулювання трудових відносин здійснюється не на рівні підприємства, а на національному рівні.

До недоліків моделі слід віднести високий рівень безробіття, дефіцит державного бюджету, низьку ефективність державного підприємства.

3. «Азіатсько-Тихоокеанська модель» (Японія, Південна Корея, Тайвань, Сінгапур) полягає у гармонізації інтересів підприємців та держави, експортній орієнтації економіки та орієнтації фірм на довготермінову перспективу. Крім цього, азіатсько-тихоокеанській моделі притаманні дух колективізму та патерналізму на виробництві, посилений вплив на суспільне відтворення людського фактору, наявність високоінтегрованих форм швидкого економічного зростання, в яких держава намагається всіляко підтримати вітчизняні компанії. До недоліків моделі слід віднести прояви злиття інтересів держави та приватних корпорацій, що веде до виникнення природних монополій, закритість внутрішнього ринку, обмеженість соціальних гарантій, доволі велику тривалість робочого тижня.

4. Соціалістична модель (Куба, В'єтнам, Північна Корея). Планова економіка вичерпала екстенсивний шлях розподілу господарства і сформувала низьку конкурентоспроможність національної економіки. До зазначеної групи країн умовно відноситься Китай, але в цій країні сформувалася досить оригінальна, відмінна від інших модель соціально-економічного зростання. Досвід КНР щодо регіонального регулювання: використання традиційних для соціалістичної економіки методів пріоритетного заселення західних регіонів, раціонального розселення, випереджаючий розвиток базових галузей виробництва. З 90-х років XX ст. відкриття вільних (спеціальних) зон економічного розвитку, спочатку східна (приморська) частина, потім відповідні формування на інших територіях. Для стимулювання розвитку депресивних територій введення додаткових пільг іноземним компаніям.

5. Пострадянська модель. Конгломерат ринкових моделей управління регіональним розвитком і традиційних соціалістичних, пов'язаних з активним адмініструванням та значними дотаціями з боку центральних бюджетів депресивним регіонам та їх групам. Поступовий відхід від традиційних механізмів призводить до того, що бідні регіони стають біднішими, а багаті – багатшими.

Прикладом пострадянської моделі є Україна. З кінця 90-х років XX ст. можна спостерігати поляризацію соціально-економічного розвитку, чітко визначилися лідери та аутсайтери серед основних регіонів. Подібні до українських проблеми характерні й для інших країн СНД.

Найбільш вживаними у західній економіці аналітичними моделями ідентифікації регіонального розвитку, що були покладені в основу багатьох сучасних розробок, виявилися:

1. Модель економічного зростання Гаррода-Домара (*Harrod-Domar growth model*), яка базується на кейнсіанській теорії. Основна увага приділяється економічній стабільності та безробіттю, а рівнем застосування моделі є лише короткостроковий аналіз. Основними проблемами, які розглядає модель, є: можливість стійкого зростання за повної зайнятості та усталеність гарантованого темпу зростання.

2. Модель кумулятивної причинності (*cumulative causation model*) Ш. Мюрдаля заснована на припущенні, що ринкові сили мають тенденцію збільшувати нерівність між регіонами країни. Основним припущенням моделі є те, що потік факторів виробництва з регіонів з низькими темпами розвитку до аналогічних з високими завжди змінюватиме його початкову конкурентоспроможність. Важливою перевагою, що отримуватимуть регіони-лідери буде ефект від агломерації.

3. Модель Манделла-Флемінга (*Mundell-Fleming model*) показує, що експансіоністський ефект бюджетної та грошово-кредитної політики залежить від взятого на озброєння центральним банком країни режиму валютного курсу. За умов того, що згідно з моделлю існує абсолютна мобільність капіталу, яка зумовлює зміни валютного курсу, існує

значна залежність економічної системи регіонів від екзогенних та ендегенних шоків. Важливість цих підходів в системі соціально-економічних наук є надзвичайно високою, передусім тому що концептуальні підходи даної моделі було покладено в основу сучасної макроекономіки, методології економічної інтеграції, бюджетної, грошово-кредитної та монетарної політики.

4. Модель тяжіння (або гравітаційна модель) – *gravity model* – має найбільше застосування в міжнародній та регіональній економіці, демографії та в економіці транспорту. За цією моделлю промисловість розвивається переважно у великих містах або біля них. Великі міста притягують до себе промислові підприємства із силою тяжіння, обернено пропорційною квадрату відстані між містами і підприємствами. Локалізація промисловості тим більша, чим більша кількість населення міста, чим менша відстань до ринків збуту і чим тісніше розміщені великі міста. Відхилення від моделі пов'язані з концентрацією підприємств біля джерел сировини і палива.

Отже, моделювання регіональної асиметрії в глобальній економіці дозволяє провести системну експертизу соціально-економічного становища регіону і розробити оптимальну пропорцію стимулювання розвитку депресивних зон. При цьому поліструктурні показники регіональної асиметричності, пропорційності секторально-територіальних змін, прямих іноземних інвестицій та інші, об'єднані як «кластер регіонального аналізу», дозволяють визначити найбільш вузькі місця розвитку різних територій країни та розробити ймовірні варіанти системної допомоги їм.

Список літературних джерел

1. Pendleton L., Grafton Q., Nelson H. A Dictionary of Environmental Economics, Science and Policy. – Cheltenham, 2001. – 178 p.
2. Словник сучасної економіки Макміллана / Пер. з англ. – К.: АртЕк, 2000. – 304 с.
3. Регіональна економіка: підручник / за ред. Є. П. Качана. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 800 с.
4. Стратегічний менеджмент по Котлеру. Крайні прийоми і методи – The Quintessence of Strategic Management: What You Really Need to Know to Survive in Business. / Ф. Котлер, Р. Бергер, Н. Бікхофф - М.: Альпіна Паблішер, 2012. – 144 с.

Науковий керівник: **Касьянова Н. В.**, д. е. н., професор
Національний авіаційний університет

Макогін З. Я., к. е. н., доц.
Андрусейко Р. Я., аспірант
Львівський торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В НІМЕЧЧИНІ: ПРИКЛАДИ ДЛЯ УКРАЇНИ

В умовах вибору урядом України євроінтеграційного курсу та для запобігання поширення наслідків кризових явищ, особливого значення набуває формування нової моделі регіональної політики, яка повинна базуватися на принципах, якими керуються розвинені країни. Адже підхід більшості промислових країн до вирівнювання рівнів економічного розвитку регіонів заснований на стимулюванні притоку інвестицій у депресивні регіони і надання їм необхідної фінансової допомоги. Один із яскравих прикладів успішної реалізації регіональної політики, на наш погляд, показує Німеччина, де в конституції (ст. 28 і 30) закладені основи розвитку та успішного функціонування регіонів держави.